

Verdaguer: «cremà per *abrusar-m'hi* les selves del voltant» *Atl.* (p. 64) i en l'exposició del cant següent «un Tità --- conta haver escapat d'una espasa de foc que *abrusà* sos companys» (p. 96); en Coromines, prosista de gust clàssic i exigent, però tan refractari al lèxic poc paït o artificios, el veiem des de les seves obres més antigues, i amb expressiu i precisat matís: «la fredor amb què em tractaven me va fer entendre que no havia nascut per a agradar a les dones, i aquell gran foc que m'*abrusava* l'entretenia mentrestant amb els efectes de l'amistat i de la família» (*Pre-sons Imag.* I, p. 45 i així ja en l'autògraf), i que no hi sentia res d'artificios ni de literari rebuscat es veu per l'ús que en fa en les cartes a la promesa (després mare meva): «el veritable amor --- és una flama silenciosa que *abrusa* el cos i l'esperit, i santifica totes les idees i sentiments de l'home» (25-VII-1901).

Per aclarir l'origen comencem representant els mots de la nota que vaig dedicar-li fa més de 45 anys (*BDC* XIX, 20-21): «El report formal entre *abrusar*, oc. *brui-zar* i it. *bruciare* és el mateix que existeix entre *besar*, *baizar* i *baciare* de *BASIARE*. Això ens condueix a una base **BRŪSIARE*; per a *-ŪSI-* > *-us-* en català, cf. català antic *seŭs* *SEGŪSIUS* i el nom de lloc *Pertús*, *Portús*, de *PERTŪSIU* (fr. *pertuis*). — ¿En quina relació està aquest tipus amb el sinònim seu que ha donat naixença al fr. *brûler*, prov. mod. *bristoulà*, it. (*ab*)-*brustolare*? L'etimologia d'aquests mots, tan debatuda anys entere, ha estat resolta fa poc, de manera convincent, pel llatinista Niedermann (*Fs. Gauchat*, 1926, 40-51), en la següent forma: al costat del verb *URERE* 'cremar' existia en llatí una variant *BURERE* (d'on *bustum* 'foguera' i el derivat *com-burere*);³ essent ben conegut *USTULARE* com a freqüentatiu d'aquell,⁴ es pot donar per segura l'existència per a *BURERE* del correlatiu **BŪSTULARE*. És d'aquest que ve *brûler* amb l'epèntesi de *r*, que es produeix tan tovtin en els mots que ja contenen una altra consonant líquida ("repercussió"): *estrella*, *brúfol*, *brunyol*, *brúixola* (< it. *bússola*), *cartró*, *tartana*, etc.— Aquesta solució, que ens estalvia d'acudir a la hipòtesi gratuïta de l'encreuament de *ustulare* amb un mot germànic, apareix com a molt probable. Però, ¿com conciliar-hi el nostre *abrusar*? Perquè seria ben sorprenent que dos mots d'igual sentit, de radical parcialment idèntic, *brus-*, no tinguessin res de comú en llur origen».

Fins ací la meua nota de 1929-31 resta ferma, i tot plegat el meu treball constituí un avenç en mostrar l'origen comú d'*abrusar* i *abbruciare*, fornir una aproximació a la base de *brûler* i precisar el detall fonètic d'aquella equació etimològica. Sobre la part difícil del problema, afegia llavors:

«Només veig un mitjà de reunir-los, que bé ha de correspondre a la realitat, puix que l'estructura dels dos mots no en permet cap més. Ha estat ja assenyalada per altres l'existència d'un participi **URSUS* de *URERE*, forma vulgar en comptes del clàssic *ustus*, creada sobre el model de *arsus* o simplement analògica dels nombrosos participis en *-sus* (*cursus* de *currere*, *versus* de *verrere*, *tersus* de *tergere*).⁵ D'aquest *ursus*

o **bursus* ve **BURSIARE*, com *acutiare* de *acutus*. D'on arribem al **BRUSIARE* que cercàvem, per la metàtesi de la *r*, que precisament és molt freqüent davant *s*: bastarà citar els exemples, ben coneguts, de *préssec* *PERSICUS* i de *bressar* enfront del fr. *bercer*»

I aquí jo mateix ja reconeixia llavors la gran objecció: «Estant la *-s-* de *bursus* darrere consonant en llatí, havia de conservar-se sorda, com ha passat en l'exemple citat de *préssec*. ¿Per què, doncs, *abrusar* amb *-s-* sonora? ¿Caldrà admetre que la metàtesi, en aquest mot, és ja de data llatina, i llavors, trobant-se la *-s-* entre vocals, pogué sonoritzar-se com totes les *-s-* intervocàliques que han passat al català?»

Per això jo mateix ja en el *DCEC*, s. v. *BRASA*, vaig reconèixer que ja no creia en la meua etimologia de 1930, almenys en aqueixos termes; l'objecció fonètica de la sonoritat de la *-s-* no té rèplica: la transposició de la *-r-* no pogué produir-se en les condicions exigides — com mostren els casos de *préssec* i *bressar*, i molts altres com *trossar*, etc.: el resultat hauria estat certament **brui-xar* — i menys en un derivat en *-IARE* format sobre un participi rar, secundari i fins d'existència poc segura (*URSUS*). La idea convincent, la solució, la donà Jud uns anys més tard en la nota etimològica del *Dicx.Rumantsch-Grischun* (s. v. *barschar*), i justament ajuda a suggerir-la la dualitat grisona entre engad. *barschar* i romanx *brüschar*: es tracta d'un encreuament progressiu de **BUSTULARE* amb el tipus *abrasar* (it. dial. o ant. *abbraciare* = engadinès *barschar*), derivat de *BRASA*: encreuament que en *brustoulà* i *brûler* no va fornir més que la *r*, i que en el nostre **BRUSIARE* va donar tot el cos del mot llevat de la *u*. En italià la *é* de *bruciare* correspon a la *é* de *brace* 'brases'; en rètic, anàlogament; en llengua d'Oc i català, la *-s-* de (*a*)*brusar* correspon a la *-s-* de *brases*. I en efecte això és també el que es comprèn per la importància i l'edat de les formes occitanes: les importants, antigues i preponderants són allí, no pas *brusar*, sinó *abrasar* i les en *-tolar* i *-clar* (*brustolar*, etc.).

El que trobem en oc. ant. és sobretot *abrasar*. Repetidament en B. de Born (mj. S. XII) i en la seva obra personal mateixa: «puois qu' an ma terra adermada / et arsa et *abrasada*» (ed. Appel, 19.12) o bé «e-N Richardtz assetjet / borcs e chastels, e pres — terras e derochet, / et ars et *abraset*» (14.11, al qual ací en el text original correspon «tol lor chastels e derocha e abranda» v. 29); i Rayn. II, 252, ens en dóna tota una massa d'exs. en gran nombre de trobadors dels més clàssics: Peire d'Alvernhe, Folquet de Marselha, la trad. de Beda, dos exs. en Gaucelm Faidit. L'encreuament d'*abrasar* i *B(R)USTULARE*, essent com són mots ben sinònims, és una idea que satisfà del tot; més si veiem que el producte de l'encontre té extensió més limitada, i que en part del territori, ha restat forma menys estesa i vivaç que els dos contraients. En català mateix (fins i tot si no donéssim com a premissa segura que el producte de l'encreuament ens vingué bo i fet des de fora) els fets no en desdiuen: en les variants de la gran i antiga cançó del